

DÊT LÊ NGHÊ

Ông N'Djut rủ con gái con trai trong buôn đi làm cỏ lúa giúp mình và nhờ Nđoi Jiori mang gạo lên rẫy để nấu ăn. N'Djut bảo cả 50 người con trai và 50 người con gái ngồi vào trong bồ rồi ông gùi họ lên rẫy. Đến nơi, thấy đông người quá không có chỗ cho tất cả cùng làm, ông N'Djut bèn đồ:

- Oì cháu M'prong, Njong, đồ các cháu trèo lên cây chuối Nđru kia, nếu các cháu hút thuốc được ở trên cây chuối thì sẽ lấy được này Dê Lê Nghê làm vợ và được uống rượu cần nước đầu.

M'prong, Njong cùng trèo nhưng không lên tới ngọn cây chuối. N'Djut lại bảo Nđoi Jiori trèo nhưng chàng không muốn. N'Djut nói mãi, Nđoi mới bằng lòng. Chàng trèo tới ngọn chuối, ngồi hút thuốc và nhìn thấy buôn Dê Lê Nghê sáng rực rỡ. Nhưng khi Nđoi xuống đất thì bị N'Djut đánh vào lưng khiến chàng chết ngất. Khi tỉnh dậy, chàng mắng N'Djut:

- Ông lừa đảo anh tôi cũng giống như thế này phải không?

Khi cả bọn đi làm cỏ ra về thì một mình Nđoi đi theo đường tắt về buôn. Từ bữa đó, không bao giờ chàng uống rượu của N'Djut nữa, Sáng ngày hôm sau, Nđoi ra giếng nước cúng Giàng.

Trước khi đi, chàng dặn bà:

- Bà ơi, nếu gãy cây bông gòn, vỡ cái khoen tai thì cháu đã chết. Nếu không vỡ thì cháu còn sống và trở về.

Ở giếng, khi chàng cúng xong thì Giàng hiện lên dặn:

- Cháu về đi và 7 ngày nữa trở lại đây.

Nđoi về nhà và đúng hẹn chàng trở lại giếng nước gặp Giàng. Giàng nói

- Cháu đừng sợ! Ta sẽ đi cùng cháu đến chỗ nàng Hoa Hồng.

Khi đến buôn nàng Hoa Hồng, Nđoi nhìn thấy một cô gái rất đẹp đang chuẩn bị đi giã bột. Nđoi bèn lấy một quả trứng gà, một con dao bỏ vào trong cối. Nàng Hoa Hồng tới bên cối định giã bột thì thấy một quả trứng gà và một con dao. Nàng hỏi mẹ:

- Trứng gà với con dao con dao của ai đây mẹ?

- Trứng gà của gà đẻ bậy đấy. Còn dao chắc là của người ta bỏ quên đó. Con hãy cất vào cái nia kia.

Nđoi thấy cô gái làm việc siêng năng, giỏi giang thì tới hỏi cô ta làm vợ. Ít lâu sau, họ có một đứa con. Một hôm, khi vợ đang giã gạo thì con khóc, Nđoi bèn giục vợ:

- Cho con bú đi đã!
- Không cần đâu. Lúc này chưa cho nó ăn cũng được...

Một lát sau, Nđoi hỏi vợ:

- Em có biết làng của Dệt Lê Nghê ở đâu không?
- Thôi đi anh ạ!

Đến tối, Nđoi bảo vợ sửa soạn đồ đạc và cơm nước để hôm sau chàng đi rầy sớm. Sáng ra, chàng đi rầy trước và dặn mang cơm đi sau. Lúc ấy, vợ chàng buột miệng nói:

- Anh đi cẩn thận kéo tê giác cẩn, hổ ăn thịt đấy!

Khi đến rầy, Nđoi chặt môi ít dây leo rồi đi tìm buôn nạng Dệt Lê Nghê. Nào ngờ nạng dây rớt xuống biến thành máu người khiến cho vợ chàng đến sau tưởng chồng bị cọp ăn thịt. Nàng khóc lóc, vật vã và tự xỉ vả mình vì đã nói điều gở với chồng. Trong khi đó, Nđoi mãi miết đi tìm buôn của Dệt Lê Nghê. Khi đi qua một chòi canh lúa, ông cụ ngồi trong chòi hỏi Nđoi:

- Cháu đi đâu thế?
- Cháu đi tới buôn Dệt Lê Nghê, ông ạ.
- Cháu hãy chờ ở đây, lát nữa có xe của buôn Dệt Lê Nghê. Tới giếng nước của mẹ nàng,

chàng hỏi:

- Ôi thím! Dệt Lê Nghê ở chỗ nào vậy?

Bà già chỉ một căn nhà nói:

- Kia kia!

Nđoi đi đến nhà đó, thấy Dệt Lê Nghê, chàng hỏi:

- Em ở nhà như thế này?
- Anh ở đâu? Đến đây làm gì?
- Tôi muốn gặp em!

Ồ, tất cả những người khác chưa gặp tôi được sao anh lại gặp tôi được? Nếu anh muốn lấy tôi làm vợ thì anh đi lấy Khal năm¹ và lấy ống điều đen trên nhà 7 tầng² về cho tôi.

Nđoi ưng thuận điều kiện đó và chàng lập tức ra đi. Đã nhiều người đi mà chưa ai lên được nhà 7 tầng, nhưng Nđoi lại làm được điều đó. Tới nơi, chàng thấy lửa đang cháy và nòi

¹ Nước tắm cho trẻ mới sinh

² Nhà bảy tầng: tức là trên trời, người Mơ Nông cổ quan niệm trời có 7 tầng

nước đang sôi trong một căn nhà sáng rực, sáng đến nỗi suýt nữa Nđoi quên đường xuống đất. Chàng lấy được ống điều đen và Khal ndăm, nhưng phải loay hoay hồi lâu chàng mới nhớ đường xuống đất. Khi Nđoi mang các thứ đó tới cho Dê Lê Ngê thì nàng bèn rủ chàng ra suối tắm. Đợi Nđoi tắm xong, nàng đánh chết và băm nhỏ ra bằng dao. Rồi Dê Lê Ngê làm một hình người giả giống Nđoi đặt cạnh đường đi. Nàng cho người núp bên cạnh để nghe người ta đi qua bàn tán. Có người đi qua nói:

- Sao chân người kia giống chân voi thế! Chân người phải giống chân Kan Kuk mới đẹp.

Một lát sau, có hai người đi qua thấy hình người liền cãi nhau:

- Phải giống con tôi mới đẹp

- Không! Giống con tôi mới đẹp!

Sau đó, Dê Lê Ngê làm một hình người đúng như người ta nói rồi làm cho nó sống thành người. Đó chính là chàng Nđoi nhưng đẹp hơn trước nhiều. Dê Lê Ngê cùng chồng cưới voi về thăm bà. Trên đường đi, họ ghé qua buôn của nàng Hoa Hồng. Đứa con Nđoi thấy cha bèn nói với mẹ:

- Mẹ ơi! Cha con kìa.

- Đừng con ơi! Đó là người khác con ạ!...

Hôm sau, Dê Lê Ngê và Nđoi đi tiếp về nhà bà rồi đón bà về buôn của mình làm ăn sinh sống.

(Người kể: N'Dut, buôn Jong Biap, xã Đăk Gân, huyện Đăk Mil, tỉnh Đăk Nông)